

Thema: 'ik geloof'

Inleidend gesprek

Hebr. 11: 1. *'Het geloof legt de grondslag voor alles waarop we hopen, het overtuigt ons van de waarheid van wat we niet zien.'*

Praten over het geloof is niet zo gemakkelijk. Dat komt niet alleen omdat het gaat over persoonlijke zaken, die het hart raken, maar ook omdat het vaak gaat over opvattingen, waarbij de waarheid in het geding is. Het gaat daarbij om twee verschillende talen: de taal van het hart en de taal van het verstand. De taal van het hart is meestal kwetsbaarder dan de taal van het verstand. Dan houd je je misschien maar liever stil, of je beschermt je gevoel met onbespreekbare standpunten.

Praten over het geloof is ook ingewikkeld, want waar praat je dan precies over. We hebben het vaak over 'het geloof' en daar bedoelen we dan mee 'het geloof', zoals wij dat meegekregen hebben, zoals wij dat ervaren en aanhangen. In de samenleving (andere kerken), in onze Baptisten gemeente krijgt het zijn eigen kleur en invulling. In 'het geloof' zit zowel kerkgeschiedenis, als ook iets van onszelf. Ook met het zinnetje 'ik geloof' kun je alle kanten uit. Het is nu niet bedoeld in de zin van: 'ik geloof, dat hij er al aan komt' zo van 'ik weet het niet zeker, maar ik denk het'), maar meer in de zin van 'ik (met accent) geloof'. Daarmee wordt het persoonlijk (passend bij de baptisten persoonlijke vrijheid, niet vastgelegd op papier), en tegelijk met iets van commitment: ik sta er achter! Alleen is voor de ander niet altijd duidelijk, waar jij allemaal achter staat en wat jij allemaal gelooft. Hart en verstand strijden dan vaak in discussies en voorbeelden.

Daarom is het goed om ruimte te geven aan beide talen (van het hart en het verstand), en om te zoeken naar een samenhang tussen die beide talen, zodat alles wat er toe doet in het geloof genoemd en benoemd kan worden. Misschien wel om dichter bij de waarheid te komen: die van jezelf, die van een ander, die van God.

Ik wil, om die reden graag een onderscheid maken tussen:

'ik geloof in God' en 'ik geloof, dat God...'

'ik geloof in God' zie ik als een uitdrukking van basisvertrouwen, het aangaan van een relatie met God, waardoor het hele leven beïnvloed wordt. We kennen het ook in de omgang met elkaar. 'ik geloof in jou' betekent, dat ik het volledige vertrouwen aan iemand schenk. Het gaat hierbij duidelijk om de taal van het hart.

'ik geloof, dat God...' zie ik als uitwerking van dat vertrouwen in termen van overtuigingen en opvattingen. Geïnterpreteerd in taal van het verstand. Overtuigingen, die voortvloeien uit dat vertrouwen in die God van de Bijbel. Overtuigingen, die vastgelegd kunnen worden in dogma's, wetten en regels, en persoonlijke overtuigingen.

Voorbeelden:

Ik geloof, dat God de wereld (in 6 dagen) geschapen heeft.

Ik geloof, dat God de wereld in zijn hand heeft en dat voor God niets onmogelijk is.

Ik geloof, dat God van mij houdt en dat Hij mijn naam in Zijn handpalm heeft gegrift.

Ik geloof, dat Jezus de enige weg is naar de hemel.

Ik geloof, dat alles wat in de Bijbel staat waar is.

Ik geloof, dat God met mensen onderweg is en hen nieuwe dingen laat ontdekken.

De relatie tussen de taal van het hart en de taal van het verstand is duidelijk:

Ze hebben elkaar nodig: de één bevestigt de ander. De ander wordt gevoed door de één. Onderliggend aan de overtuigingen ligt de grondslag (Hebreeën 11): geloven als uitdrukking van het volledige vertrouwen in God. Overtuigingen als jas, of als kapstok, als steuntje onderweg, als stevigheid als je het moeilijk vindt. Cruciaal zijn de ervaringen van ontmoeting en bevestiging.

Daar doen de zintuigen, het gevoel en verstand aan mee: **Ervaringen**, die de weg wijzen, **woorden en daden** die laten zien, dat het oprecht en authentiek is. Het één kan niet zonder het ander. Dat lezen we ook bij Jacobus. (bijvoorbeeld: Jac. 2: 14 – 26)

Overdenking

Marcus 9: 24. *‘Meteen riep de vader van het kind uit: ‘ik geloof! Kom mijn ongeloof te hulp.’*

Tot zover gaat het goed. Ervaringen, die bevestigend werken, zorgen ervoor, dat je vertrouwen groeit, dat je met een gerust hart op pad kunt gaan.

Maar de werkelijkheid is weerbarstiger. Dat zien we in de menselijke geschiedenis. Dat zien we in de geschiedenis van het volk Israël, dat ik beschouw als een spiegel voor wat er in de relatie tussen mens/God, gemeente/God en volk/God gebeurt. Daar waar het contact met God niet meer ervaren wordt, is de relatie in het geding en daarmee ook het vertrouwen. Dan is het zoeken naar vastigheden. Dan wordt gezocht naar manieren om die relatie meer zichtbaar en controleerbaar te maken. Dat zien we in de geschiedenis van het gouden kalf, tot later in het tempelgebeuren. Er komt meer aandacht voor de geloofszekerheden, rituelen, geboden en verboden dan voor de onderliggende relatie. Met als schijnzekerheid: als je maar doet wat er gezegd wordt, als je je maar houdt aan de letter van de wet, dan zit het wel goed tussen jou en God. Voordat je het weet wordt het de God voor je karretje, het karretje waar jij het meest zeker van bent. Het karretje van overleven.

In de geschiedenis van Israël zien we, dat de Torah, als boek(en) van de heilsgeschiedenis van de relatie van God met Israël, wordt tot een beheersbaar boek van geboden en verboden, waarmee de relatie met God gemeten wordt en de gunst van God te verdienen valt, afhankelijk van interpretaties van mensen. Het oordeel komt dan terecht bij de opvattingen van de priesters en Schriftgeleerden.

De komst van Jezus zou je kunnen zien als Gods terechtwijzing, maar bovenal als een nieuwe kans om daar waar het uiteindelijk om gaat te openbaren: duidelijk te maken en dichtbij te brengen. Zo dichtbij, dat de mens er niet meer om heen kan. Dat hij niet meer slachtoffer hoeft te zijn van de toepassing van de geboden door mensen, maar daarvan bevrijd mag zijn door de relatie met de levende Heer. Die relatie als grondslag voor het leven. Geloven vindt plaats, niet via de wet, maar via de ontmoeting en de relatie met de levende Heer. Jezus doorziet de schijnheiligheid van hen die de regels en opvattingen van de wet hanteren om Hem de maat te nemen (bijv. bij de sabbat, of bij de genezingen). Hij richt zich op de kern: het hart van de mens. Bij Hem is de oprechte kwetsbare mens in beeld. Die spreekt Hij zalig! Bij Paulus (bijv. Rom. 14: 1 – 12; 22,23) worden de verhoudingen tussen de regels en het levensspel heel duidelijk verder uitgewerkt: geloven is niet via de regels te verkrijgen, maar wel in nieuwe regels uit te drukken, met als grondslag de ervaring van Gods Liefde. Regels, die bedoeld zijn om te laten zien om wat voor ‘levensspel’ het gaat. De letter doodt, de geest maakt levend!

In de kerkgeschiedenis zien we weer precies hetzelfde gebeuren. Zonder persoonlijke ervaringen, zonder de geloofservaringen in de gemeente en in de kerk komt vanzelf de aandacht meer te liggen op de dogma's en de geloofsopvattingen. Als verdediging tegen

mensen met hun vragen, maar ook, niet te vergeten om de authentieke ontmoetings-ervaringen van mensen te weren.

Dogma's, geloofsovertuigingen, bedoeld als zichtbare uitdrukking van het geloof worden tot keurmerk, toetssteen van het ware geloof. Gedragen en uitgevoerd door mensen, die zelf geen vertrouwen opgebouwd hebben of geen persoonlijke ervaringen hebben in hun relatie met God. En het daarom van de macht, de rituelen en de regels moeten hebben. Je ziet het steeds weer terug. Als refrein door de kerkgeschiedenis, tot op vandaag....

Ook in onze eigen kring. De ouderen onder ons weten het nog wel: het geloof, dat afgemeten wordt aan kerkbezoek, zondagsrust, doop, deelname aan het avondmaal, levenswandel en soms ook politieke keuze. Of zoals het nu ook nog speelt: aan opvattingen over de vrouw, cremieren of begraven, schepping of evolutie, abortus, euthanasie, samenwonen, enz. Hoe minder beleving, ontmoeting en uitwisseling in de gemeente des te meer aandacht is er voor de 'zuivere leer'. Het werkt niet als er geen sprake is van aandacht voor een levende relatie met God en met elkaar.

Je kunt het vergelijken met liefde, die je probeert af te meten aan gedrag, cadeautjes, afspraken en aandacht. Als dat eenmaal gebeurt is er al wat mis. Daarmee valt geen liefde te bewijzen, wel uit te drukken. Het verschil is de authenticiteit en de basis. De grondslag van de relatie.

Als die er niet is, in de kerk of daarbuiten is de kans groot op alle schijnheiligheid en dubbele moraal van dien. Als ze het maar niet kunnen zien, als ze het maar niet weten.

De vraag naar oprechtheid en ontmoeting is de eerste vraag, waar het om gaat bij geloven (en bij liefhebben). De vraag naar het hart. En dan komt de rest: 'waar het hart vol van is,'

Ik had het over hobbels, die je wel of niet kunt nemen. In de kerkgeschiedenis zijn er ook voorbeelden terug te vinden hoe het gegaan is met sommige hobbels van de lastige vragen en ervaringen. Bijv. de opvatting dat de aarde plat was en niet rond. Dat werd eerst per dogma vastgelegd en beoordeeld. De wetenschap moest zich daar maar aan houden. Tot de ontdekking dat dat niets met de relatie met/van God te maken had. Maar ook in onze cultuur zijn er voorbeelden. De harde hand van de vader op basis van de tekst 'wie zijn zoon liefheeft kastijdt hem'. Dus het kastijden was een teken van liefde. Het werd niet bevestigd in de ontmoeting en ervaringen. Eerder vond het tegendeel plaats: het stond een goede relatie in de weg!

Hetzelfde geldt voor geloofsopvatting en de ervaringen rond 'de vrouw in de gemeente'.

Dit laat zien, dat er (dat lees ik ook in de Romeinenbrief) ruimte is voor ontmoetingen en de waarde van de taal van het hart. Niet voor niets wordt er gewezen op de Liefde als basis van al het leven. Liefde laten zien. Je kunt nooit liefde bewijzen met daden. Je kunt de relatie wel laten zien in de oprechtheid van je daden. Dan is er ook geen sprake meer van een bepaalde opvatting als toetssteen.

Dat is allemaal niet zo gemakkelijk. Ieder heeft zijn eigen leven, en zijn/haar hobbels in het leven. Uiteindelijk ben je in je eentje op pad in de relatie met de God van de Bijbel. Aan de ene kant is daar de onzekerheid van je persoonlijke ervaringen, en aan de andere kant de zekerheden van dogma's en regels. Dan zijn er ook de vragen, waar je niet om heen kunt. Daarom heb je elkaar nodig. Om in gesprek te gaan over je ervaringen.

Naast een gesprek over Bijbelteksten hoort altijd ook een gesprek over je leven. Over de dingen, die je mee maakt. Die je ervaart als bevestiging of die je vragen en onzekerheid opleveren.

Daarom zou ik de Bijbel liever zien als een bron waar je uit kunt putten (soms Elim soms Mara), en waaruit je samen leert te delen, dan als een wetboek, met geboden en verboden, die je zonder je hart te raadplegen, dus zonder stil te staan bij jouw persoonlijke relatie, moet gaan opvolgen. Daar kan, wat mij betreft, geen zegen op rusten.

Paulus geeft aan, dat je daarvoor ook de gemeente nodig hebt. Niet om alleen maar te kijken naar de zwakken en te doen wat hij zegt. De terreur van de zwakke. Ook niet omgekeerd in arrogantie laten zien dat jij er anders in staat. Maar in ontmoeting op zoek gaan naar authenticiteit in het delen van elkaars ervaringen, vragen en pijn. Reken maar, dat dan gaandeweg het schema 'zwak' en 'sterk' omgedraaid kan worden of zelfs verdwijnt. En reken maar, dat God daarbij aanwezig is. Dan komt er vanzelf vertrouwen en perspectief bij het zoeken naar wat je voor elkaar kunt betekenen.

We komen bij de ervaring met Jezus op de berg. En dan naar beneden. Een koude douche. Er blijft niets meer over van de ervaring (ja alleen, het koesteren van het verleden) van de discipelen in de uitstraling van het leven. Dan spreekt Jezus de man zelf aan in de situatie, de hobbels van zijn leven, Hij ontmoet hem.

In die ontmoeting staat alles wat wij nodig hebben om ons gesprek te beginnen.

'Heer, ik geloof, kom mij ongelooft te hulp'. Mijn hart zegt vanuit de diepte 'ja', maar in het licht van uw leerlingen en alles wat er om mij heen gebeurt, zitten de hobbels van mijn verstand en de belemmering voor mijn geloven. Noem het maar gerust 'ongelooft'. Kom mij te hulp. Wees erbij. Open mijn ogen, dan durf ik ook anderen in de ogen te kijken. En raak mijn hart aan. Dan zal ik leven.

Amen.